

Репік С. В.,

аспірантка Науково-дослідного фінансового інституту
Академії фінансового управління
Міністерства фінансів України,
в. о. завідувача сектору координації заходів TAIEХ
Центру адаптації державної служби
до стандартів Європейського Союзу
при Головному управлінні державної служби України

БОРОТЬБА З ОФШОРАМИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКРИЗОВОЇ ПОЛІТИКИ

Досліджено вплив офшорного бізнесу на поглиблення кризових явищ, доведено необхідність посилення боротьби з використанням офшорних схем як на національному, так і на міжнародному рівні. Висвітлено проблему існування явища офшорів у бізнесовому середовищі України та особливості вжиття заходів боротьби з ними.

Ключові слова: офшор, “податкові гавані”, криза, законодавство, потоки коштів, розкриття інформації, прями іноземні інвестиції, ОЕСР.

В умовах зростаючої фінансової кризи владою більшості держав впроваджуються антикризові програми, в яких особливу увагу привертають заходи з протидії функціонуванню офшорів, боротьба з якими посилилася останніми роками. У здійсненні таких кроків зацікавлені уряди різних країн світу, адже щорічно саме через використання у підприємницькій діяльності непрозорих схем до офшорів надходять мільярди доларів. З огляду на значні втрати від фінансової кризи впровадження антиофшорних заходів є необхідним кроком, що дасть можливість отримати дохід у вигляді податкових надходжень від бізнесу.

Заходи з протидії функціонуванню офшорів, що вживаються урядами більшості країн, є особливо актуальними на сьогодні для України та потребують закріплення на законодавчому рівні.

Вивчення питання функціонування офшорного бізнесу та його особливостей відображено у працях В. К. Власенка, Ю. Г. Козака, О. Я. Мельника.

Світова фінансова криза, викликана необхідністю заощадження коштів на всіх рівнях та залучення усіх можливих фінансових резервів, призвела до виникнення гострої для всього міжнародного співтовариства проблеми, пов'язаної з перетіканням коштів в офшори. І якщо Сполучені Штати Америки вже давно намагалися зобов'язати “податкові оази” інформувати їх про вхідні фінансові потоки (здебільшого у зв'язку з прагненням запобігти фінансуванню міжнародного тероризму), то нещодавно до цього долучилися й країни Євросоюзу, уже в контексті вирішення власних податкових проблем та боротьби з наслідками фінансової кризи¹. Так, світова криза змусила уряди багатьох країн розглянути нові стимули для підтримки еко-

---

¹ Сорокін В. Про боротьбу з офшорами: європейський досвід проти українського / В. Сорокін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua-energy.org/2009/03/24/pro_borotbu_z_ofshorami_vropejskijj_dosvd_proti_ukranskogo.html.

номіки та зміцнення фінансового контролю, і серед різних варіантів основними обрано податкові інструменти. Якщо у попередні роки дистанція між тіньовими схемами податкових ухилянь та протидією з боку фіскальних органів була доволі значною, то сьогодні настав час її суттєво скоротити².

За результатами проведеної у вересні 2009 р. зустрічі міністрів фінансів країн “Великої двадцятки” було визначено подальші кроки на шляху подолання глобальної кризи. Серед озвучених нововведень – домовленість про запровадження санкцій проти “податкових гаваней” з березня 2010 р.

Як відомо, у 2000 р. Організація економічної співпраці і розвитку (ОЕСР) почала формувати списки “податкових гаваней” згідно із затвердженими нею критеріями. Так, в останньому списку ОЕСР Кіпр, Кайманові Острови та Барбадос знаходяться в одній групі зі США, Японією та Німеччиною як такі, що в основному впровадили єдині податкові стандарти. ОЕСР зняла з цих держав тавро “податкових гаваней”. У “сірому списку” країн, які погодилися запровадити міжнародні податкові стандарти, але ще не повністю виконали поставлені вимоги, перебувають Швейцарія, Ліхтенштейн, Сінгапур, Багамські Острови та ще 33 юрисдикції. Саме цим країнам загрожують санкції країн “Великої двадцятки” після березня 2010 р.

Вимоги провідних країн світу стати на шлях інформаційної прозорості прийняли всі офшорні центри планети, хоча вони перебувають на різних стадіях її впровадження. Саме тому “чорний список” ОЕСР наразі порожній.

Деякі з офшорних юрисдикцій входять також у список Робочої групи з фінансових операцій Міжнародної комісії з відмивання коштів (FATF). Уряди та центробанки всіх країн регулярно публікують власні переліки сумнівних у податковому сенсі територій. Найцікавішим є те, що склад цих списків широко варіюється залежно від критеріїв та цілей віднесення країн до розряду офшорних.

Головним координатором міжнародної боротьби з ухиляннями від сплати податків, відмиванням коштів та фінансуванням тероризму через офшорні компанії залишається ОЕСР та країни “Великої двадцятки”³.

ОЕСР значно посилила одну зі своїх неформальних структур, що займається питаннями оподаткування, а саме – Глобальний форум ОЕСР з прозорості та обміну інформацією. Так, під час зустрічі Глобального форуму 1–2 вересня в Лос-Кабосі у контексті заходів, необхідних державам для посилення податкових баз, а також для забезпечення дотримання вимог національного податкового законодавства, було визначено:

- створення рівноправного контрольного механізму для здійснення моніторингу і розгляду процесу та результатів впровадження повноцінного й ефективного механізму обміну інформацією;

² Кузнецов К. Криза змусить боротися з офшорами? / К. Кузнецов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/49f6bdb2102b5/>.

³ Корнилюк Р. G-20 проти офшорів: рішучі дії чи світове шоу? / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/4aa95a03104bd>.

- встановлення механізмів, які дають змогу прискорити переговорні процеси і укладення угод щодо обміну інформацією, таких, що дозволяють країнам, які розвиваються, отримати переваги нового середовища податкової співпраці.

З метою здійснення всебічного моніторингу й рівноправного розгляду імплементації стандартів щодо прозорості й обміну інформацією з податкових питань Глобальний форум дійшов висновку про необхідність заснування Групи рівноправного розгляду, або Групи розгляду високого рівня (PRG). Її місія полягатиме у розробці методології та детальних умов, потрібних для виконання надійного, прозорого й прискореного процесу.

Процес моніторингу й рівноправного розгляду здійснюватиметься на постійній основі. Звіти за результатами розгляду буде оприлюднено після їхнього затвердження Глобальним форумом. Очікується, що юрисдикції виконуватимуть будь-які рекомендації таких висновків за результатами розгляду і звітуватимуть перед Глобальним форумом щодо виконаних заходів⁴.

Європейський Союз також здійснює кроки до впровадження заходів з протидії використанню непрозорих офшорних схем. Так, головним підсумком останнього щорічного податкового форуму, що є платформою для широкого діалогу теоретиків та практиків з проблем оподаткування в Європі, стали суттєві зміни у податковій політиці країн — членів ЄС. Така політика, як було зазначено учасниками заходу, повинна забезпечувати справедливу податкову конкуренцію, а також стати прозорою за рахунок покращання обміну інформацією.

Ключова теза плану боротьби з кризою — протидія ухилянню від оподаткування. Офшорні компанії потраплять до “чорних списків”, і для них будуть розроблені комплексні інструменти та санкції. За такими кроками простежуються конкретні інтереси урядів різних країн світу: щорічно за непрозорими схемами в офшорах втрачається 900 млрд дол., на сьогодні ж там накопичено близько 11,5 трлн дол.

Більше чверті офшорних центрів належить Великобританії, а третина обсягів грошових коштів “тече” швейцарськими фінансовими потоками. За оцінками американських експертів, 83 найкращі національні корпорації, включаючи Citibank та Morgan Stanley, активно використовують офшорні юрисдикції у своїй діяльності.

Свідченням того, що економічна криза підштовхнула уряди розвинутих країн до конкретних кроків у боротьбі з офшорами, є дії США проти одного з найбільших банків Швейцарії — UBS. Розслідування, розпочате через позов служби доходів США, уже принесло попередній результат. Банк хоча й спирається у своєму захисті на законодавчу норму, що гарантує банківську таємницю, все-таки погодився сплатити штраф у розмірі 780 млн дол. та розкрити інформацію стосовно 250 американських клієнтів⁵.

---

⁴ *Захаров А. С.* Итоги Глобального форума по прозрачности / А. С. Захаров [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.taxpravo.ru/news/taxpravo/article215356612520439679553791469444762>.

⁵ *Кузнецов К.* Криза змусить боротися з офшорами? / К. Кузнецов [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/49f6bdb2102b5>.

Слід зазначити також, що результатом проведеної конференції стала згода Ліхтенштейну на співпрацю з ОЕСР у сфері банківської прозорості, у рамках якої країна розкриватиме інформацію щодо рахунків іноземних громадян у своїх банках на першу вимогу податкових служб. Одночасно про пом'якшення режиму банківської таємниці оголосили й уряди Швейцарії та Люксембургу. Андорра та Бельгія також планують реформувати своє фінансове законодавство у цьому напрямі⁶.

Наразі уряди розвинутих країн так само намагаються створити стимули до припинення відпливу капіталів до офшорів. Влада Великобританії цього року знову планує податкову амністію, подібну до тієї, яку було проведено два роки тому. Протягом 2006–2007 рр. британці отримали можливість надати інформацію про наявність у них незадекларованих рахунків за кордоном. Таким чином, громадянам, які розкрили відповідну інформацію, було знижено штраф за приховування до 10 % суми доходу замість звичайних 100 % штрафу. Тоді британській скарбниці вдалося зібрати 400 млн британських фунтів стерлінгів податків⁷.

З метою пошуку джерел поповнення власного бюджету керівні структури США також проводять боротьбу з офшорами. За підрахунками Сенату США, через офшори країна щорічно втрачає близько 100 млрд дол. податків. Для боротьби з несплатою податків податковим управлінням було оголошено амністію для тих, хто виведе свої капітали з офшорів та надасть інформацію про доходи. У такому разі порушники звільнитимуться від кримінальної відповідальності. Зараз власникам нелегальних офшорних рахунків загрожує штраф до 150 % суми рахунку. Тим, хто надасть інформацію про наявність незадекларованих рахунків, податкове управління забезпечує пільговий штраф – 20 % максимального річного балансу рахунку за минулі 6 років⁸.

У США дійшли висновку, що багато механізмів виведення коштів в офшори є легальними і їх оскарження потребуватиме від федерального уряду занадто великих витрат. Відповідно до законодавства американці зобов'язані платити податки із заробленого за кордоном. Але якщо активи вивести за кордон і помістити у фонд, контроль над яким передати третій особі, то можна позбутися цієї необхідності. До Сенату вже надійшов законопроект, що спрощує застосування санкцій за відмивання грошей у справах, пов'язаних з ухилянням від сплати податків⁹.

Детальний аналіз дає змогу виявити низку серйозних мотивів такої політики великих держав. По-перше, необхідність наповнення бюджету краї-

⁶ Сорокін В. Про боротьбу з офшорами: європейський досвід проти українського / В. Сорокін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua-energy.org/2009/03/24/pro_borotbu_z_ofshorami_vropejskijj_dosvd_proti_ukranskogo.html.

⁷ Струк О. Друга батьківщина / О. Струк // Контракти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kontrakty.com.ua/show/ukr/print_article/26/18200911746.

⁸ Офшорні зони надають інформацію про компанії, що мінімізують податки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.newsru.ua/arch/finance/02apr2009/offshor.html>.

⁹ Струк О. Друга батьківщина / О. Струк // Контракти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kontrakty.com.ua/show/ukr/print_article/26/18200911746.

ни. За повідомленням Конгресу США, 83 зі 100 найбільших корпорацій країни помістили свої дочірні компанії в офшорні зони. Внаслідок цього економіка держави щорічно втрачає до 100 млрд дол. Повернення коштів з офшорних структур, прихованих від податкових органів, може стати суттєвим джерелом поповнення державних бюджетів. Падіння доходів внаслідок фінансової кризи спровокувало значні дефіцити, яким можна запобігти бар'єрами для переведення капіталів в офшорні юрисдикції.

По-друге, відновлення довіри виборців та світової спільноти. Боротьба з “податковими гаванями” є одним з небагатьох ефективних іміджевих інструментів, які залишилися в руках урядів розвинутих країн, що дає змогу зосередитися на особливо негативних сторонах функціонування офшорного бізнесу як однієї, разом з недосконалою фінансово-банківською системою, з причин поглиблення кризи. На думку експертів, війна з відмиванням “брудних” грошей, виведенням капіталів, ухилянням від сплати податків та сприянням тероризму – ефективний спосіб лідерів “Великої двадцятки” відвернути увагу від недостатньо ефективної антикризової політики.

По-третє, контроль за надлишковою ліквідністю у світових валютах. США та ЄС, які через стимулюючі пакети антикризових заходів збільшують грошову масу, вкрай зацікавлені в отриманні контролю над рухом ліквідних коштів. Надлишкові потоки доларів та євро зосереджено не лише в резервах Центробанку Китаю, з яким можна централізовано домовлятися. Численні офшорні центри, до яких під час глобальної кризи надходили мільярди умовних одиниць, можуть так само легко повернути їх із забуття, як тільки почнеться стійке відновлення, що, у свою чергу, може знецінити світові валюти, особливо долар.

Згідно з декларацією, прийнятою на саміті країн “Великої двадцятки” у Лондоні, для зупинки дій податкових юрисдикцій, що не впровадили єдиного стандарту розкриття фінансової інформації, уряди розроблять низку санкцій для захисту своїх баз оподаткування. Вони включатимуть інвестиційні обмеження для інституційних інвесторів з офшорних зон та більш високі штрафи за податкові злочини.

Впровадивши єдиний податковий стандарт з розкриття фінансової інформації в усіх “податкових гаванях”, провідні країни світу отримають доступ до даних про фактичних власників офшорних компаній. Це сприятиме віднесенню доходів цих фірм до консолідованих доходів корпорації, що підлягають оподаткуванню згідно з нормами національного законодавства. Оскільки у більшості країн такі доходи потрібно декларувати, власника офшорної компанії можуть притягти до відповідальності за ухиляння від сплати податків¹⁰.

Насправді ухиляння від оподаткування за допомогою офшорів більше загрожує не західному світові, а країнам з перехідною економікою. З одного боку, обтяжлива податкова система змушує спрямовувати прибуткові потоки капіталу за кордон до офшорів. З другого – допомога МВФ не зав-

---

¹⁰ Корнилюк Р. G-20 проти офшорів: рішучі дії чи світове шоу? / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/4aa95a03104bd>.

жди сприяє успіху в системних реформах економіки країни-реципієнта, однак збільшує її зовнішній борг¹¹.

Хоча явище офшорів в Україні існує вже понад 10 років, справжня боротьба з ними на офшорно-податковому фронті ще не розпочиналася. У вітчизняному податковому законодавстві цей термін з'явився лише у 1997 р. (Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств”). Відповідно до ст. 18 зазначеного закону на валові витрати можна віднести лише 85 % суми договору з компанією, що має офшорний статус. Крім того, закон зобов'язує Кабінет Міністрів України щорічно затверджувати перелік офшорних зон¹².

Ця норма навряд чи є ефективною для державного бюджету, адже прибуток, який залишається у “податкових гаванях” за рахунок різниці в ціні між українським підприємством та його контрагентом, значно перевищує витрати, що запровадив законодавець¹³.

Згідно з даними Державної податкової адміністрації України, у 2008 р. через офшорні зони 262 українські компанії здійснили експортні операції на суму 3,6 млрд грн. Найбільші обсяги експортованої продукції спрямовувалися на адреси компаній, які зареєстровані в офшорних зонах Британських Віргінських Островів – 3,47 млрд грн; Гібралтару – 106,7 млн грн; Белізу – 25,7 млн грн та Багамських Островів – 7 млн грн. Зазвичай фактичним отримувачем була інша країна, ніж та, з якою українське підприємство уклало угоду¹⁴.

За часткою надходжень прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну лідером є Кіпр (понад 8 млрд дол. – 21,2 % у структурі ПІІ). Інвестиційно активними є також Нідерланди – 9,8 %; Австрія – 6,6; Британські Віргінські Острови – 3,5 та Швейцарія – 2,1 %.

Оскільки задля вступу до Євросоюзу Кіпр підняв нульову ставку податку на прибуток до 10 %, ця юрисдикція з класичного офшору перетворилася на країну з пом'якшеним оподаткуванням. Водночас на Кіпрі діє нульова податкова ставка на пасивні доходи: дивіденди, роялті, відсотки за кредитами.

Членство в Євросоюзі та прийняття вимог щодо обміну фінансовою інформацією робить Кіпр повноцінним суб'єктом міжнародних фінансових потоків. Українські бізнесмени, які не бажають платити 10 % податку на прибуток, через Кіпр можуть перевести капітали в класичні офшори, з якими українське законодавство не дозволяє працювати напряму.

Крім того, Україна та Кіпр підписали угоди з уникнення подвійного оподаткування, за якими податок на репатріацію при інвестуванні коштів українських підприємств у Республіку Кіпр не сплачується. Загалом проб-

¹¹ Кузнецов К. Криза змусить боротися з офшорами? / К. Кузнецов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/49f6bdb2102b5>.

¹² Череп А. В. Особливості розвитку офшорного бізнесу в Україні / А. В. Череп // Економіка та держава. – 2006. – № 6. – С. 22.

¹³ Кузнецов К. Криза змусить боротися з офшорами? / К. Кузнецов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/49f6bdb2102b5>.

¹⁴ Корнилюк Р. G-20 проти офшорів: рішучі дії чи світове шоу? / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/4aa95a03104bd>.

леми ухиляння від податків за допомогою кіпрських компаній можна було б розв'язати, ратифікувавши новий, досконаліший договір про усунення подвійного оподаткування. Але ці заходи залишаються нереалізованими. Питання про денонсацію угоди між урядом колишнього СРСР та урядом Республіки Кіпр порушувалося неодноразово. Останнього разу воно вносилось на голосування 17 грудня 2008 р., але закон про денонсацію зазначеної угоди так і не було ухвалено. Поданий законопроект, розроблений Міністерством фінансів України у 2007 р., передбачав ліквідацію надання невинуватених податкових пільг, зазначених в угоді, між урядом колишнього СРСР та урядом Республіки Кіпр, та визначав ставку податку в розмірі 10 % на відсотки і роялті, а також диференційовану ставку на дивіденди (від 5 до 15 % залежно від того, яка частина статутного фонду належить одержувачеві дивідендів)¹⁵.

Проблема значної частки інвестиційних надходжень до України з офшорних зон, як і впливу капіталу до цих юрисдикцій, пов'язана саме з проблемами в бізнесовому середовищі України, що необхідно розглядати комплексно з питанням втечі капіталу та її причинами. Так, вивід комерційної діяльності у тінь за умов відсутності необхідних гарантій захищеності підприємницької діяльності, недосконалість валютного законодавства та відсталість законодавчої бази в цілому дають можливість підприємцям диверсифікувати отримані прибутки, зменшити ризики, легалізувати капітали, одержані не завжди законним шляхом із залученням офшорних компаній. Реальний прибуток українських підприємств можна порівняти з тінювим сектором економіки, який, за різними оцінками, сьогодні досі перебуває на рівні 30–40 % нинішнього офіційного ВВП¹⁶.

Серед можливих пріоритетних заходів боротьби з офшорами також варто відзначити пропозиції Міністерства фінансів України про внесення змін до законодавства, що розширить оподаткування операцій українських підприємств з офшорами. Міністерством також було розпочато підготовку проекту змін до Законів України “Про оподаткування прибутку підприємств” і “Про податок на додану вартість”, які посилять податкове навантаження при здійсненні експортних операцій українських підприємств з офшорами. За основу пропозиції було взято розрахунки різниці вартості товару “в операціях з офшорами і неофшорами”. Базою для нарахування податків підприємствам, що використовують офшорні зони, можуть стати ціни на продукцію, яка експортується в інші країни, наприклад, так звана звичайна ціна.

Крім того, існує пропозиція повністю відмінити податок на додану вартість при операціях з офшорами для запобігання отримання відшкодування ПДВ такими компаніями.

---

¹⁵ Струк О. Друга батьківщина / О. Струк // *Контракти* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kontrakty.com.ua/show/ukr/print_article/26/18200911746.

¹⁶ Жаліло Я. Ключові орієнтири стратегії економічної та соціальної політики / Я. Жаліло // *Соціально-політична ситуація в Україні: поступ п'яти років*; за ред. В. Г. Кремьня, Д. М. Безлюда, В. Д. Бондаренко та ін. – К. : НІСД, 2006. – С. 320.

Ініціатива відомств не матиме значного ефекту, оскільки експортні потоки можна легко переорієнтувати на посередників, які зареєстровані не в офшорних зонах¹⁷.

Слід констатувати, що законодавство України в питаннях боротьби з ухилянням від оподаткування та відмивання доходів потребує вдосконалення. Два ключових законопроекти у цій сфері: про внесення змін до Закону України “Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом” та про легалізацію доходів юридичних та фізичних осіб – досі не ухвалено.

Перший законопроект, який має модифікувати та удосконалити положення відповідного закону, прийнятого ще у 2002 р., зокрема у частині системи фінансового моніторингу, було прийнято за основу в першому читанні у вересні 2008 р., після чого він уже не виносився на розгляд Верховної Ради України. Другий, метою якого є скорочення тіньового сектора української економіки, після більш ніж річного розгляду за результатами голосування від 17 березня 2009 р. відправлено на чергове доопрацювання¹⁸.

Більшість офшорних зон, з яких надходять інвестиції в Україну, внесені у “білий список”. Таким чином, обіцяні лідерами країн “Великої двадцятки” санкції їм не загрожують. Анти-офшорні заходи боротьби, запроваджені іншими країнами, не матимуть прямого впливу на ситуацію в Україні. Єдиним ефектом від реалізації зазначених заходів є можливість здійснення перевірок власників компаній з класичних офшорів державними органами. Якщо такий моніторинг і проводитиметься, то тільки щодо політично слабких конкурентів. Оскільки в офшорному бізнесі зосереджено інтереси всіх основних фінансово-промислових груп, то будь-який подібний тиск супроводжуватиметься зустрічними позовами у міжнародні судові інстанції¹⁹.

Як стверджує керівник міжнародно-правового відділу компанії Auroga Consulting Д. Самойлов, розкриття інформації про комерційні умови угоди або про осіб, що стоять за нею, за яке виступають ОЕСР і “Велика двадцятка”, навряд чи зумовить радикальну зміну цих схем. Перестановки в офшорних моделях відбудуться лише за умови затвердження українським урядом нового списку офшорних зон або зміни податкового режиму всередині самих “податкових гаваней”²⁰. Безперечно, податкова система України вже багато років не відповідає економічним реаліям.

¹⁷ Работа над законопроектом, который ужесточит налогообложение операций украинских предприятий с офшорами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ua-offshore.com/news/newszakon/18-zakon/137-2008-06-18-19-12-33>.

¹⁸ Сорокін В. Про боротьбу з офшорами: європейський досвід проти українського / В. Сорокін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ua-energy.org/2009/03/24/pro_borotbu_z_ofshorami_vropejskijj_dosvd_proti_ukranskogo.html.

¹⁹ Корнилюк Р. G-20 проти офшорів: рішучі дії чи світове шоу? / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/4aa95a03104bd>.

²⁰ Струк О. Друга батьківщина / О. Струк // Контракти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kontrakty.com.ua/show/ukr/print_article/26/18200911746.

В умовах звуження податкової бази варто посилити контроль за тіншовим сектором та тими платниками, які використовують різні схеми ухилянь від оподаткування, позбавляючи бюджет значних ресурсів. Розвинуті країни розуміють цю проблему і вживають результативних заходів²¹.

Слід зазначити, що наразі відсутні будь-які конкретні механізми розкриття інформації на вимогу Державної податкової адміністрації України, окрім врегульованих двосторонніми міжнародними угодами²². Ситуацію можна було б змінити шляхом налагодження співпраці з іншими державами, проте, чи ведеться такий обмін інформацією, і скільки мільярдів повернуто державі з офшорів – невідомо.

Отже, беручи до уваги надзвичайно високий рівень корупції в Україні (118-те місце в світі, за даними Transparency International), який ще більше ускладнює боротьбу з відмиванням коштів, стає зрозумілим, що зазначені зловживання у підприємницькій діяльності є набагато актуальнішою проблемою для нашої держави, аніж для країн Євросоюзу. Водночас розв'язання цієї проблеми відбувається дуже повільно.

Таким чином, враховуючи доцільність використання європейського досвіду, Україні, очевидно, слід зорієнтувати свою діяльність на вступ до ОЕСР, адже головна вимога цієї організації до нових членів – дотримання принципів ринкової економіки та демократичного плюралізму²³.

---

²¹ Кузнецов К. Криза змусить боротися з офшорами? / К. Кузнецов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/49f6bdb2102b5>.

²² Корнилюк Р. G-20 проти офшорів: рішучі дії чи світове шоу? / Р. Корнилюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/4aa95a03104bd>.

²³ Сорокін В. Про боротьбу з офшорами: європейський досвід проти українського / В. Сорокін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ua-energy.org/2009/03/24/pro_borotbu_z_ofshorami_vropejskijj_dosvd_proti_ukranskogo.html.